

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

Local Learning Resource Management of Schools under the Office of
Khon Kaen Primary Educational Service Area 1

อนุสรณ์ แสนบริสุทธิ์¹, นียดา เปี่ยมพิชนะ²

Anusorn Saenborisut¹, Niyada Piampeuchana²

Corresponding Author E-mail: Anusornnaso@gmail.com

Received: 2024-08-28; Revised: 2025-04-08; Accepted: 2025-04-29

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 19 คน และครู จำนวน 233 คน รวม 252 คน ใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) 0.5 - 1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.98 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวเมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการกำกับติดตามและส่งเสริมการบริหาร ด้านการพัฒนา การออกแบบและเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างอย่างมีนัยสำคัญน้อยที่สุดของฟิชเชอร์

คำสำคัญ: การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ Student in Master of Education Degree, Faculty of Education, Northeastern University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² Assist. Prof. Dr., Advisor, Faculty of Education, Northeastern University

Abstract

This research aimed to study local learning resource management of schools and to compare opinions on local learning resources management of schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 1, classified by work experience and size of schools. The sample group used in the research consisted of 19 school administrators and 233 teachers, with the total number of 252 people. The sample size was determined by calculating Taro Yamane formula (1973) using stratified random sampling method. The data collection instrument was a 5-level rating scale questionnaire with content validity (IOC) at 0.5-1.00 and reliability of the entire questionnaire at 0.98. The statistics used for data analysis comprised percentage, frequency, mean, standard deviation, and one-way ANOVA. when considering each aspect, it was found that the aspect of planning and management of local wisdom learning resources, the aspect of monitoring and promoting administration, the aspect of developing, designing and linking knowledge from local wisdom learning resources were not different. As for the aspect of strategic planning, the aspect of promoting the use of local wisdom learning resources, and the aspect of providing opportunities for those involved to participate, they were significantly different at the .05 level. When differences were found, they were tested for pairwise differences using Fisher's least significant difference method.

Keywords: Local Learning Resource Management

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ อมลิน สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีศูนย์กีฬาและนันทนาการแหล่งข้อมูล แหล่งการเรียนรู้กันอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ (ณัฐชนินัดคลื่น. 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 มาตรา 33 วรรคสอง และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พ.ศ. 2560 ข้อ 5 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และมีอำนาจหน้าที่ อาทิ จัดทำนโยบายแผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น และติดต่อประสานส่งเสริมสนับสนุน การจัดการเรียนรู้คณาจารย์ของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาคส่วนจัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น และการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นโดยใช้วงจรควบคุมคุณภาพ การจัดกิจกรรมสภาพแวดล้อม และแหล่งสารสนเทศ หรือแหล่งเรียนรู้ที่มีการนำความเชื่อกติ ค่านิยม เทคนิค วิธีการ ที่สั่งสมและสืบทอดกันมาในท้องถิ่นหรือในชุมชน โดยประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระนำมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน และบริบทในการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของชุมชน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. 2565)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นแตกต่างกันหรือไม่ และเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้อง ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตรงตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

ณัฐนิช นัตถกลิ่น (2564) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานที่รวมข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ สารความรู้ ทั้งที่เป็นอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต บุคลากร ปรากฏการณ์ ปัญหาชาวบ้านและประสบการณ์โดยดำเนินกิจกรรมผ่านกระบวนการ ตามสภาพการณ์และสถานการณ์จริง สำรวจความต้องการ จัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ จัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญ วัตถุประสงค์ ประเมินผลตามสภาพจริง พัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ โดยใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

วันชัย ไชยชนะ (2565) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จะประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผนงาน การติดตามตรวจสอบและประเมินผล และการปรับปรุง พัฒนา

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หรือ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นโดยใช้วงจรควบคุมคุณภาพ การจัดการกิจกรรม สภาพแวดล้อม และแหล่งสารสนเทศ หรือแหล่งเรียนรู้ที่มีการนำความเชื่อ คติ ค่านิยม เทคนิค วิธีการ ที่สั่งสมและสืบทอดกันมาในท้องถิ่นหรือในชุมชน โดยประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระนำมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน และบริบทในการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของชุมชน

ความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

เกษมพร ทองเอื้อ (2563) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นว่า แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมีความสำคัญยิ่งต่อบุคคล กลุ่มบุคคล สังคม และประเทศชาติ ดังนี้

1. ก่อให้เกิดสังคมสันติสุข ประองตอง ใช้ปัญญาแก้ปัญหา
2. สามารถนำความรู้มาใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน
3. อารมณ์ รักชาติวัฒนธรรมอันเป็นรากฐานของชาติให้คงอยู่
4. สอนให้ยึดมั่นในหลักคุณธรรม
5. สร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. สร้างทางเลือกในการเรียนรู้ของบุคคลตามความถนัด และความสามารถ
7. เกิดความเท่าเทียมกันในโอกาสเข้ารับการศึกษาอย่างทั่วถึง
8. หน่วยงานต่าง ๆ ของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ พัฒนา และสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน

กมลพร ภูมิพลับ (2564) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ว่า แหล่งเรียนรู้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ แล้วตามอัธยาศัย เป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยความรู้ทุกประเภท ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้และเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับแต่ละคนมากที่สุด และสนับสนุนให้พวกเขาเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิต สถานที่แห่งนี้ช่วยให้โรงเรียนและชุมชนอยู่ใกล้และทำงานร่วมกัน ช่วยให้ผู้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยกันบูรณาการของตนเรียนรู้ เป็นสถานที่ที่สนุกสนานและมีความสุขสำหรับนักเรียนในการเรียนรู้โดยที่พวกเขาไม่เคยเบื่อ นักเรียนเรียนรู้จากการคิดและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และสร้างความรู้ของตนเอง พวกเขาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สิ่งนี้ช่วยให้นักเรียนรักและชื่นชมชุมชน, เข้าใจถึงคุณค่าของชุมชน และตระหนักถึงปัญหาใด ๆ ที่อาจมีชุมชนของตน พร้อมทั้งจะเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมีความสำคัญ ดังนั้นเป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยความรู้ทุกประเภท ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้และเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับแต่ละคนมากที่สุด และสนับสนุนให้พวกเขาเรียนรู้ต่อไป

ตลอดชีวิต สถานที่แห่งนี้ช่วยให้โรงเรียนและชุมชนอยู่ใกล้และทำงานร่วมกัน ช่วยให้ผู้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยให้บุตรหลานของตนเรียนรู้ เป็นสถานที่ที่สนุกสนานและมีความสุขสำหรับนักเรียนในการเรียนรู้โดยที่พวกเขาไม่เคยเบื่อ นักเรียนเรียนรู้จากการคิดและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และสร้างความรู้ของตนเอง พวกเขายังสามารถเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สิ่งนี้ช่วยให้นักเรียนรักและชื่นชมชุมชน, เข้าใจถึงคุณค่าของชุมชน และตระหนักถึงปัญหาใด ๆ ที่อาจมีชุมชนของตน พร้อมทั้งจะเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคตแหล่งเรียนรู้เชื่อมโยงเรื่องราวในท้องถิ่นสู่การเรียนรู้สากล พัฒนาคุณลักษณะและความคิด ความเข้าใจในคุณค่าและทัศนคติ ค่านิยม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถจัดการความรู้

องค์ประกอบของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

1. ด้านการวางแผนจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

ภรณ์ประสิทธิ์ แก้วกันยา (2563) ได้กล่าวว่า การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขอบเขตของงาน และกำหนดวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานหรือบุคคล มิให้เกิดการทำงานซ้ำซ้อน ป้องกันปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน การวางแผนที่ดีและมีประสิทธิภาพ จะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

กมลพร ภูมิพล (2564) ได้กล่าวว่า การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้หมายถึง ขั้นตอนการวางแผนก่อนที่เริ่มปฏิบัติงานจริง กำหนดลำดับความสำคัญของงาน และครอบคลุมถึงการกำหนดหัวข้อวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนที่ต้องการลงมือปฏิบัติ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ มีคณะกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้เพื่อวางแผนหรือกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ในขั้นตอนนี้ทุกคนในองค์กรต้องรับทราบและเป็นที่เข้าใจ

จากความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าการวางแผนจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมองค์กร การจัดระบบความรู้ และการถ่ายทอด การใช้ และพัฒนาความรู้ โดยมีการร่วมประชุมกับเครือข่ายชุมชน ราษฎรชาวบ้านเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น มีการจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นโดยมีการทบทวน เพิ่มเติมให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. การวางแผนกลยุทธ์

นงคราญ ไชยเมือง, สุตาภัทร คงเกิด, และจงรักษ์ ศรีคำน้อย (2564) ได้กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการกำหนดแผนขององค์กรที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยมุ่งทำการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ขององค์กรระยะยาวอย่างแน่ชัดและการกำหนดวิธีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

วันชัย ไชยชนะ (2565) ได้กล่าวว่า การวางแผน หมายถึง การกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้จัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งการเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์สภาพความพร้อมในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ รวบรวมข้อมูลแล้วจัดทำแผนพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม

จากความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าการวางแผนกลยุทธ์ หมายถึง การกำหนดการกำหนดแนวทางและวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในระยะยาว แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาที่ต้องการให้ผลสำเร็จ การกำหนดงบประมาณและทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนในการทำงานประสานงานกับบุคคล หรือหน่วยงานต่าง ๆ กำหนดวิธีการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มีการกำหนดแผนการทำงานอย่างชัดเจน เป็นระบบ เพื่อเป็นการวางแผนดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

ภรณ์ประสิทธิ์ แก้วกันยา (2563) ได้กล่าวว่า การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงานการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยมีผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ สำรวจแหล่งเรียนรู้ และจัดทำข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

กมลพร ภูมิพล (2564) ได้กล่าวว่า การดำเนินการบริหารแหล่งเรียนรู้หมายถึง การลงมือทำหรือการปฏิบัติตามขั้นตอน ตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและให้มีความต่อเนื่องเพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุด โดยในขั้นตอนการดำเนินงาน

นี้เราควรศึกษาถึงวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการทำงานนั้นๆด้วย ดำเนินการจัดทำคู่มือเพื่อสร้างความเข้าใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากร สื่อ เทคโนโลยีเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

จากความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นหมายถึง การให้คำแนะนำในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น การกำหนดวิธีการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นไว้ กำหนดหัวข้อ ประเด็นศึกษา กำหนดผลที่ได้จากการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน มีการวางแผนให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวิเคราะห์เสนอแนะในการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

4. การกำกับติดตามและส่งเสริมการบริหาร

ไชยง สามะ (2563) ได้กล่าวว่า การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึงการตรวจสอบและติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ ติดตามรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบ ติดตามกระบวนการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน

วันชัย ไชยชนะ (2565) ได้กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง การกำหนดให้มีผู้ในการนิเทศ ติดตาม และประเมินการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้วิเคราะห์ผลการประเมินและสรุปการประเมิน

จากความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การกำกับติดตามและส่งเสริมการบริหาร หมายถึง การปฐมนิเทศให้ความรู้และชี้แจงความสำคัญในการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น สร้างความตระหนักให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กำหนดให้ผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการท้องถิ่นและส่งเสริมให้จัดการศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นตามสภาพความเป็นจริงและหลากหลาย สนับสนุน กระตุ้นให้ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นอยู่เสมอ

5. การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

กษมาพร ทองเอื้อ (2563) ได้กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วม หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นแก่ผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง จัดให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และสถานศึกษาร่วมกับชุมชนในการสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นแก่ผู้เรียน

นพพล เจนอักษร, พระมหาไกรวรรณ ปุณฺณชฺธ, และชัตติยา ดวงสำราญ (2564) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมกับชุมชน หมายถึง กระบวนการทำงานที่บุคคลหรือคณะบุคคล ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันในองค์กรหรือหน่วยงานให้บรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามบทบาทของตนด้วยวิธีการที่เหมาะสม จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นได้

จากความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วม หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นแก่ผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง จัดให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และสถานศึกษาร่วมกับชุมชนในการสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นแก่ผู้เรียน

6. การพัฒนา การออกแบบและเชื่อมโยงองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

กษมาพร ทองเอื้อ (2563) ได้กล่าวว่า การพัฒนา การออกแบบและเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง การให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน การส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่หลังจากการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถคิดสร้างสรรค์ผลงานจากการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นโดยเชื่อมโยงกับความเป็นสากลได้

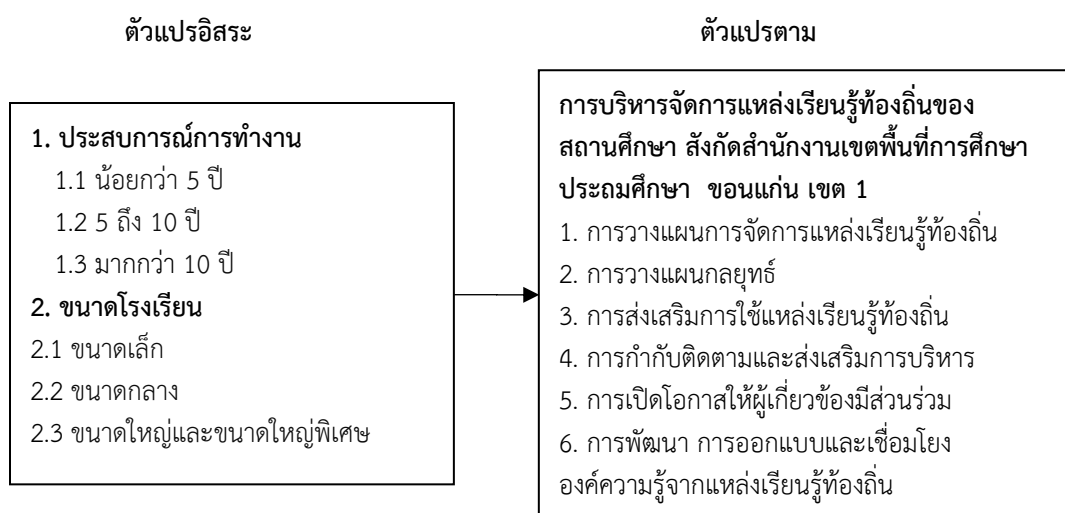
กมลพร ภูมิพลับ (2564) ได้กล่าวว่า การพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาส่วนที่มีปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ จากผลการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ จำนวนผู้รับผิดชอบในการวิเคราะห์และตรวจสอบหาสาเหตุความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการประเมิน เพื่อพัฒนาและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเดิมเกิดขึ้นอีกในระยะยาวต่อไป โดยผ่านการประชุมเน้นย้ำนโยบายและแนวทางที่กำหนดไว้ เพื่อให้การดำเนินงานครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในแผนการดำเนินงานให้ผู้สนใจทราบ สรุปได้รายงานผล ปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ต้นสังกัดทราบ

จากความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนา การออกแบบและเชื่อมโยงองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง การให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน การส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียน

สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่หลังจากการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถคิดสร้างสรรค์ผลงานจากการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นโดยเชื่อมโยงกับความเป็นสากลได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาหรือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้วิจัยยึดกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ กษมาพร ทองเอื้อ (2563) ได้ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิง ซึ่งมีองค์ประกอบจำนวน 6 ด้าน ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,466 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 123 คน และครู 1,343 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 196 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 1) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และ 2) สุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 314 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 26 คน และครูจำนวน 288 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท (Likert Scale) 5 ระดับโดยพิจารณาตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert Scale) (Likert, 1931) แบ่งออกเป็น 3 ตอน โดย

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่งงานปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการตรวจคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะและตัวแปร
2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยนำคำนิยามศัพท์เฉพาะตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม
3. นำเสนอร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบ แนะนำ ปรับปรุงแก้ไข ให้ถูกต้องครอบคลุมและตรงตามเนื้อหาของการวิจัย
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขและปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบข้อคำถามที่ครอบคลุมตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาในแบบสอบถาม และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เลือกคำถามที่มีคะแนน 0.5 ขึ้นไป โดยพิจารณาว่ามีความสม่ำเสมอเพียงใด เมื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา พบคะแนนระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 ซึ่งหมายความว่าข้อมูลตรงกับนิยามปฏิบัติการ (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 116)
5. นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 30 คน เพื่อประเมินเครื่องมือมีน้ำหนักเชื่อถือ เรียกว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach, & Furby. 1970: 68) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.99 แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูง
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด จำนวน 252 ฉบับ อัตราการส่งแบบสอบถามกลับของกลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 80 แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา มาตรวจนับและหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC), และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีผลต่างอย่างมีนัยสำคัญน้อยที่สุดของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference (LSD))

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สรุปผลวิจัยได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการวางแผนการจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.33	0.65	มาก	2
2. ด้านการวางแผนกลยุทธ์	4.24	0.61	มาก	4
3. ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.32	0.69	มาก	3
4. ด้านการกำกับติดตามและส่งเสริมการบริหาร	4.36	0.66	มาก	1
5. ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม	4.23	0.74	มาก	5
6. ด้านการพัฒนา การออกแบบและเชื่อมโยงองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.22	0.76	มาก	6
ภาพรวม	4.30	0.62	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการกำกับติดตามและส่งเสริมการบริหาร รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนา การออกแบบและเชื่อมโยงองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ยกไปแสดงในลำดับที่ให้ตรงกับผลการวิจัย

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านการวางแผนจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	1.859	2	0.929	2.221	0.111
	ภายในกลุ่ม	104.171	249	0.418		
	รวม	106.029	251			
2. ด้านการวางแผนกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	2.749	2	1.374	3.803	0.024*
	ภายในกลุ่ม	89.992	249	0.361		
	รวม	92.741	251			
3. ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	3.035	2	1.518	3.186	0.043*
	ภายในกลุ่ม	118.627	249	0.476		
	รวม	121.663	251			
4. ด้านการกำกับติดตามและส่งเสริมการบริหาร	ระหว่างกลุ่ม	1.080	2	0.540	1.243	0.290
	ภายในกลุ่ม	108.099	249	0.434		
	รวม	109.179	251			
5. ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	3.979	2	1.990	3.661	0.027*
	ภายในกลุ่ม	135.332	249	0.544		
	รวม	139.312	251			

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานยกไปแสดงในลำดับที่ให้ตรงกับผลการวิจัย

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
6. ด้านการพัฒนา การออกแบบและ เชื่อมโยงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	1.960	2	0.980	1.694	0.186
	ภายในกลุ่ม	144.066	249	0.579		
	รวม	146.026	251			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.422	2	0.711	1.820	0.164
	ภายในกลุ่ม	97.232	249	0.390		
	รวม	98.653	251			

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการกำกับติดตามและส่งเสริมการบริหาร ด้านการพัฒนา การออกแบบและเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างอย่างมีนัยสำคัญน้อยที่สุดของฟิชเชอร์ (Fisher' s Least Significant Difference (LSD))

อภิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีงบประมาณที่เพียงพอในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ มีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง มีการเผยแพร่ข้อมูลแหล่งเรียนในรูปแบบออนไลน์ มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการท้องถิ่นโดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวิเคราะห์ และเสนอแนะในการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิดา ยอดประสิทธิ์, และ ชวน ภารังกุล (2561) ได้ศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร จงตรง (2566) ได้ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยางนอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญา จันทรสภา, และรัตน กาญจนพันธุ์ (2566) ได้ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาติมา โกสยสุวรรณ, และชลารณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์ (2566) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัว ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sari, D. L., Rini, R., & Suntoro, I. (2020) ได้ศึกษาการจัดการการศึกษาโดยใช้ท้องถิ่นใน

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นบัลลัญญะห์ บันดาร์ลัมปุง ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับความรู้ที่ได้รับในแต่ละปี มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผนวกค่านิยมทั้งห้าในการเสริมสร้างรูปแบบการศึกษาในการทำกิจกรรมท้องถิ่นกลายเป็นหนึ่งในทางเลือกที่สำคัญสำหรับการจัดการศึกษาที่อิงกับความเป็นเลิศในท้องถิ่น สอดคล้องกับหน้าที่ของการศึกษาระดับชาติ คือการพัฒนาความสามารถ ลักษณะนิสัย และอารยธรรมของชาติในการเสริมสร้างความสามารถทางปัญญา และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อให้กลายเป็นบุคคลที่ซึมซับด้วยคุณค่าของมนุษย์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Watthanakuljaroen, T. (2023) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการความรู้ท้องถิ่นผ่านชุมชนการเรียนรู้เสมือนสำหรับการจัดการการสอนผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ท้องถิ่นผ่านชุมชนการเรียนรู้เสมือนสำหรับการจัดการการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงสุด และสภาพปัญหาและความต้องการของการใช้ท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา สามารถอภิปรายผลดังนี้

ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ไม่เท่ากัน ไม่ได้ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาโดยภาพรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริญาญ์ เลียบคง (2560) ได้ศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ายุคโลก พลิกผัน ทำให้สถานศึกษาทุกขนาดต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาด้วยรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับยุคโลกพลิกผันดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันจะมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริญาญ์ เลียบคง (2560) ได้ศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พิมล คงจินดา (2560) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาด้านการพัฒนา การออกแบบ และเชื่อมโยงองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่หลังจากการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นได้ด้วยตนเองเป็นหลัก เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

1.2 จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา ด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการกำกับติดตามและส่งเสริมการบริหาร ดังนั้นผู้บริหารควรบูรณาการให้ครูและชี้แจงความสำคัญในการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นให้แก่บุคลากรทราบ เพื่อเสริมสร้างบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

1.3 จากการเปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม จะแตกต่างกันมากหากดูที่ระดับ .05 ดังนั้นผู้บริหารควรนึกถึงประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารและครูเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 จากการเปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันควรมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเป็นแนวทางเดียวกันเพื่อให้การบริหารเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาโดยใช้วงจรควบคุมคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.2 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาโดยใช้วงจรควบคุมคุณภาพ ด้านการกำกับติดตามและส่งเสริมการบริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร ภูมิพล. (2564). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กษมาพร ทองเอื้อ. (2563). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไชนูญ สามะ. (2563). สภาพปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ญาติมา โกไสยสุวรรณ, และชลารณ สุวรรณสัมฤทธิ์. (2566). แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. 9(3): 242-261.
- ณัฐนิจ นัตถกลิ่น. (2564). ทักษะการบริหารกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นงคราญ ไชยเมือง, สุดาทิพร คงเกิด, และจรงค์ ศรีคำน้อย. (2564). การวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวบนรากฐานเศรษฐกิจชีวภาพฝัาวิกฤตการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ. 31(1): 134-150.
- นพดล เจนอักษร, พระมหาไกรวรรณ ปุณฺณขันธ, และชัตติยา ดั่งสำราญ. (2564). ยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร. 4(2): 87-100.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปภัสนร์ จงตรง. (2566). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยนางนอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พิมพ์พิมล คงจินดา. (2560). สภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ภรประสิทธิ์ แก้วกันยา. (2563). บทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมของผู้บริหาร ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านมูตา จังหวัดนครปฐม. วารสารมหาจุฬาลงกรณ. 11(2): 141-155.
- วันชัย ไชยชนะ. (2565). การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนปัว 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ศิริญา เลียบคง. (2560). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2565). รายงานผลการดำเนินงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประจำปีงบประมาณ 2565. ขอนแก่น: ผู้แต่ง.
- _____. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566. ขอนแก่น: ผู้แต่ง.
- สุพิดา ยอดประสิทธิ์, และชวน ภารังกุล. (2561). การศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 “ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
วิจัย” วันที่ 1 มีนาคม 2561. (หน้า 992). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Cronbach, L. J., & Furby, L. (1970). How we should measure "change": Or should we? *Psychological
bulletin*. 74(1): 68.
- Likert, R. (1931). A Technique for the Measurement of Attitudes. *Archives of Psychology*. 19: 44-53.
- Sari, D. L., Rini, R., & Suntoro, I. (2020). Local-Wisdom-Based Character Education Management in Junior
High School IT BaituUannah Bandar Lampung. *Journal of Research & Method in Education*.
10(1): 7-10.
- Watthanakuljaroen, T. (2023). Development of a model for knowledge management of local wisdom via
virtual learning community for instructional management. *International Journal of Information
and Education Technology*. 13(11): 1720-1728.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics an introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper And Row
Publication.